

Landstingsrevisionen

Landstingets revisorer

Landstingsstyrelsen

Fördjupad granskning av särskild kollektivtrafik

Landstingets revisorer har tillsammans med lekmannarevisorn i Jönköpings Länstrafik AB och revisorerna i Jönköpings, Habo, Gislaveds, Värnamo, Eksjö, Nässjö, Vetlanda och Sävsjö kommuner genomfört en fördjupad granskning av den särskilda kollektivtrafiken i länet.

Granskningen har som övergripande syfte haft att bedöma om Jönköpings Länstrafik AB (JLT) genomför sitt uppdrag avseende särskild kollektivtrafik på ett ändamålsenligt och kostnadseffektivt sätt.

För att kunna bedöma detta har granskningen även omfattat en genomgång, dels av underlag som legat till grund för landstingets och kommunernas beslut att uppdra till Jönköpings Länstrafik AB att samordna och upphandla särskild kollektivtrafik (sjukresor och färdtjänst), dels av avtal där uppdraget till bolaget har utformats, den s k uppdragsstyrningen.

Eftersom Jönköpings Länstrafik AB ägs till 50 % av landstinget och till 50 % av länets kommuner har också förekomsten av gemensamma ägardirektiv undersökts i granskningen. Ägarna kan i ägardirektiv ha formulerat specifika krav på bolaget som har betydelse för bedömningen av om verksamheten bedrivs på ett ändamålsenligt och kostnadseffektivt sätt, den s k ägarstyrningen.

I en förstudie initierad av lekmannarevisorn i JLT och landstingets revisorer definierades ett antal frågeställningar som skulle belysas i nu genomförd huvudstudie. Frågeställningar som därefter kompletterats för att även ge i huvudstudien deltagande kommuners revisorer möjlighet att bedöma hur färdtjänstuppdraget utförs med avseende på kvalitet och kostnadseffektivitet.

Följande frågeställningar ingår och har belysts i granskningen:

- I vilken grad överensstämmer prisökningen med den allmänna kostnadsutvecklingen avseende transporter med taxi och specialfordon?
- Har miljöbelastningen minskat till följd av genomförd förändring?
- Vilka förbättringar av resmöjligheterna har skett som en konsekvens av den länsvisa samordningen av särskild kollektivtrafik?
- Hur säkras att planeringssystemet vid varje tillfälle väljer den mest optimala lösningen för varje transportbehov? Utnyttjas de möjligheter som nuvarande system har och finns det begränsningar i systemet som försvårar en effektiv reseplanering?
- Hur genomförs och fungerar samverkan/dialogen mellan JLT och trafikanordnarna? Hur uppfattar trafikanordnarna den kravspecifikation och de förutsättningar som i övrigt ges för tjänsternas utförande?
- Hur identifieras, systematiseras, analyseras och används avvikelser för att uppnå förbättringar?
- Hur påverkar genomförandet av sjukresorna verksamheten och patienterna?
- Hur uppfattar representanter för olika intresseorganisationer att verksamheten fungerar?
- Hur påverkar ägarnas och uppdragsgivarnas styrning förutsättningarna för en effektiv särskild kollektivtrafik?
- I vilken utsträckning är den interna styrningen relevant och effektiv i förhållande till det uppdrag som ges?
- Hur fungerade färdtjänsten före förändringen och vad var kostnaden?
- Omfattningen av färdtjänstillstånd före och efter övertagandet?
- Hur uppfattas nuvarande verksamhet utifrån perspektiven kvalitet och kostnadseffektivitet?
- Vilken bild finns av brukarnas uppfattning?

Granskningen har genomförts som en dokument- och intervjustudie. Relevanta dokument från landstinget, deltagande kommuner och JLT har studerats och intervjuer har genomförts med repr för dessa samt med repr för intresseorganisationer och trafikutövare.

Resultatet av granskningen, som utförts av Ernst & Young - sakkunnigbiträde till landstingets revisorer, framgår av bifogad revisionsrapport.

I rapporten redovisas utförligt såväl bakgrunden till som förutsättningarna för JLT:s övertagande av den särskilda kollektivtrafiken. Där lämnas också svar på och kommentarer till de ovan redovisade revisionsfrågorna.

Rapportens sammanfattning avslutas med ett antal rekommendationer som riktar sig både till ägarna/uppdragsgivarna och till JLT. Rekommendationer som baseras på genomförd granskning och de slutsatser som dragits i denna.

I granskningen deltagande revisorers samlade uppfattning är att rapporten på ett utförligt sätt går igenom, belyser och besvarar uppställda revisionsfrågor.

Med stöd av granskningen vill revisorerna samfällt lämna följande kommentarer och rekommendationer/synpunkter:

BRISTER I STYRNINGEN MÅSTE ÅTGÄRDAS

Revisorerna konstaterar att granskningen tydligt visar att flertalet av de problem som förknippas med särskild kollektivtrafik i Jönköpings län till stor del kan förklaras utifrån brister i styrningen av verksamheten och dess genomförande. Det gäller bristande ägarstyrning, bristande uppdragsstyrning, bristande intern styrning och bristande avtalsstyrning, d v s svagheter i samtliga led i styrkedjan från ägare/uppdragsgivare till uppdragstagare och sedan vidare från uppdragstagare till utförare.

Mot denna bakgrund anser revisorerna det nödvändigt att ägarna gemensamt utarbetar och fastställer ägardirektiv som utgångspunkt för den interna styrningen av JLT.

Vidare måste ägarna i sin roll som uppdragsgivare till JLT vad gäller den särskilda kollektivtrafiken utveckla och förstärka sin styrning så

- att det blir tydligt vilka övergripande värden verksamheten ska uppnå
- att behoven för de som reser ofta särskilt uppmärksammas
- att det klart framgår vad JLT i sin uppföljning ska redovisa till uppdragsgivarna

GEMENSAMT UTVECKLINGS- OCH ÅTGÄRDSPROGRAM KRÄVS

Revisorerna anser också med stöd av vad som framkommer i granskningen att uppdragsgivarna tillsammans med JLT måste diskutera de problem som finns inom den särskilda kollektivtrafiken och även utarbeta ett konkret utvecklings- och åtgärdsprogram med tidsangivelser för att förbättra den särskilda kollektivtrafiken.

I ett sådant utvecklings- och åtgärdsprogram förutsätter revisorerna att rapportens **samtliga** rekommendationer till förbättringar som avser både JLT:s interna styrning och avtalsstyrning tas med och behandlas.

Särskilt viktigt är att inriktningen i åtgärderna tar sikte på en kvalitetshöjning och kvalitetssäkring av uppdraget.

ÖVRIGT

Förutom ovanstående konstaterar revisorerna att det av granskningsrapporten klart framkommer att de förväntningar på kostnadsreduceringar till följd av ökad samordning som formulerades i utredningen "Samordnade persontransporter i Jönköpings län" i mycket begränsad utsträckning har infriats. Trots en ökad samordning har kostnaderna ökat mer än vad färdtjänstindex och volymökning motiverar. För både sjukresor och färdtjänstresor har kostnadsökningen varit betydande, i vissa fall helt orimlig enligt granskningen.

2006-04-12

LK06-0125

Granskningsrapporten översänds med hemställan om svar på vilka åtgärder landstingsstyrelsen kommer att vidta med anledning av revisorernas synpunkter och rekommendationer.

Svar bör lämnas till revisorerna **senast 2006-06-30**.

För landstingets revisorer

Arnold Carlzon
Ordförande

Stig Andersson
Vice ordförande